

Транскордонне співробітництво

УДК 332.146.2: 332.122.5
JEL F290

Н. А. Мікула, Ю. О. Цибульська., О. Б. Цісінська

Механізми забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі

Окреслено теоретичні засади розробки механізмів забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі. Зокрема, узагальнено підходи до сутності транскордонного простору та конкурентоспроможності в транскордонному просторі. Акцентовується увага на необхідності побудови спільних і зближенні наявних механізмів забезпечення конкурентоспроможності у транскордонному просторі та ролі влади в цих процесах. Виявлено, що забезпечення конкурентоспроможності у транскордонному просторі відбуватиметься шляхом запозичення чи поширення дії наявних механізмів конкурентоспроможності з / на сусідні території або / та формування нових спільних механізмів у транскордонному регіоні для набуття останнім конкурентних переваг. Так, у статті пропонується підхід до забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі шляхом конвергенції правових та організаційно-економічних механізмів забезпечення конкурентоспроможності з кожного боку кордону.

Ключові слова: транскордонний простір, конкурентоспроможність, механізм, механізми забезпечення конкурентоспроможності.

Сучасні глобалізаційні тенденції та активне співробітництво прикордонних регіонів сусідніх країн призводить до розширення поняття «конкурентоспроможність регіону». Так, суб'єктом конкурентної боротьби за ресурси та блага є вже не лише держава, внутрішній регіон окремої країни, підприємство чи товар, а транскордонний регіон і навіть транскордонний простір. Суміжні прикордонні регіони сусідніх держав об'єднують свої зусилля в напрямі розробки спільних чи узгодження наявних механізмів забезпечення конкурентоспроможності у боротьбі за трудові ресурси, за інвестиції та бізнес у транскордонному просторі. Однак саме наявні проблеми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі (відмінності у законодавчому полі, неналежний стан інфраструктури та недостатньо тісна співпраця суб'єктів) обумовлюють низький рівень використання можливостей транскордонного співробітництва, що, своєю чергою, призводить до відтоку трудових ресурсів в інші країни на постійне місце проживання, локалізації бізнесу та інвестицій в інших країнах чи «центральної» регіонах держави, що спричинює відставання прикордонних територій у рівні соціально-економічного розвитку.

Дослідженнями транскордонного співробітництва займаються багато зарубіжних (Р. Ратті, Г.-М. Чуді, Д. Віллерс, П. Еберхардт, Р. Федан, Т. Коморніцкі, Т. Лієвські, Г. Горжеляк, М. Ілієва,

© Н. А. Мікула, Ю. О. Цибульська., О. Б. Цісінська, 2014.

С. Романов, В. Білчак, Л. Вардомський, Ю. Тей та ін.) і вітчизняних вчених (О. Амоша, П. Беленький, В. Будкін, Б. Буркинський, Н. Внукова, З. Герасимчук, В. Євдокименко, М. Лендел, М. Мальський, В. Мікловда, А. Мокій, Н. Мікула, С. Писаренко, І. Школа та ін.). Питання конкурентоспроможності регіонів, конвергенції механізмів конкурентоспроможності у транскордонному просторі, кон'юнктури транскордонних ринків досліджені в працях науковців відділу проблем ринкової інфраструктури та транскордонного співробітництва Інституту регіональних досліджень НАН України, зокрема П. Беленьким, Н. Мікулою, Є. Матвєєвим, І. Тимечко, О. Пастернак, Ю. Цибульською, О. Цісінською та ін. Однак теоретико-методологічні та методичні підходи до дослідження і розвитку механізмів забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі залишаються недостатньо розробленими, що підтверджує актуальність і необхідність проведення досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є окреслення теоретичних засад розробки механізмів забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі

У зв'язку з активним розвитком транскордонного співробітництва і залученням до нього суб'єктів з інших суміжних регіонів можемо зробити висновок, що поняття «транскордонний регіон» і «транскордонний простір» не тотожні. Це твердження обумовлює необхідність визначити межі поняття «транскордонний простір».

Транскордонний простір – це певна умовна територія без чітко визначених меж адміністративно-територіальних одиниць прикордонних і суміжних до них регіонів з наявністю спільного кордону, де відбувається співпраця суб'єктів транскордонного співробітництва, що базується на економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших зв'язках з використанням усіх його форм і механізмів і визначається рівнем інтенсивності та щільності таких зв'язків.

Оскільки межі транскордонного простору не чіткі і можуть виходити за рамки територіальних одиниць, то їх рівні можна поділити за просторовою масштабністю та ієрархічністю.

За масштабністю суспільно-територіальної системи їх можна віднести до меж (рис. 1):

- А – кількох транскордонних регіонів, або меж єврорегіону (наприклад, Карпатський єврорегіон);
- В – одного транскордонного регіону (наприклад, українсько-польський);
- С – двох прикордонних областей по обидві сторони кордону одного транскордонного регіону (наприклад, Львівська область і Підкарпатське воєводство);
- Д – двох прикордонних областей по обидві сторони кордону одного транскордонного регіону та суміжної області, що не входить в нього (наприклад, Підкарпатське воєводство, Львівська та Тернопільська області);
- Е – кількох районних центрів одного транскордонного регіону (наприклад, Яворівський район і Любачівський повіт);

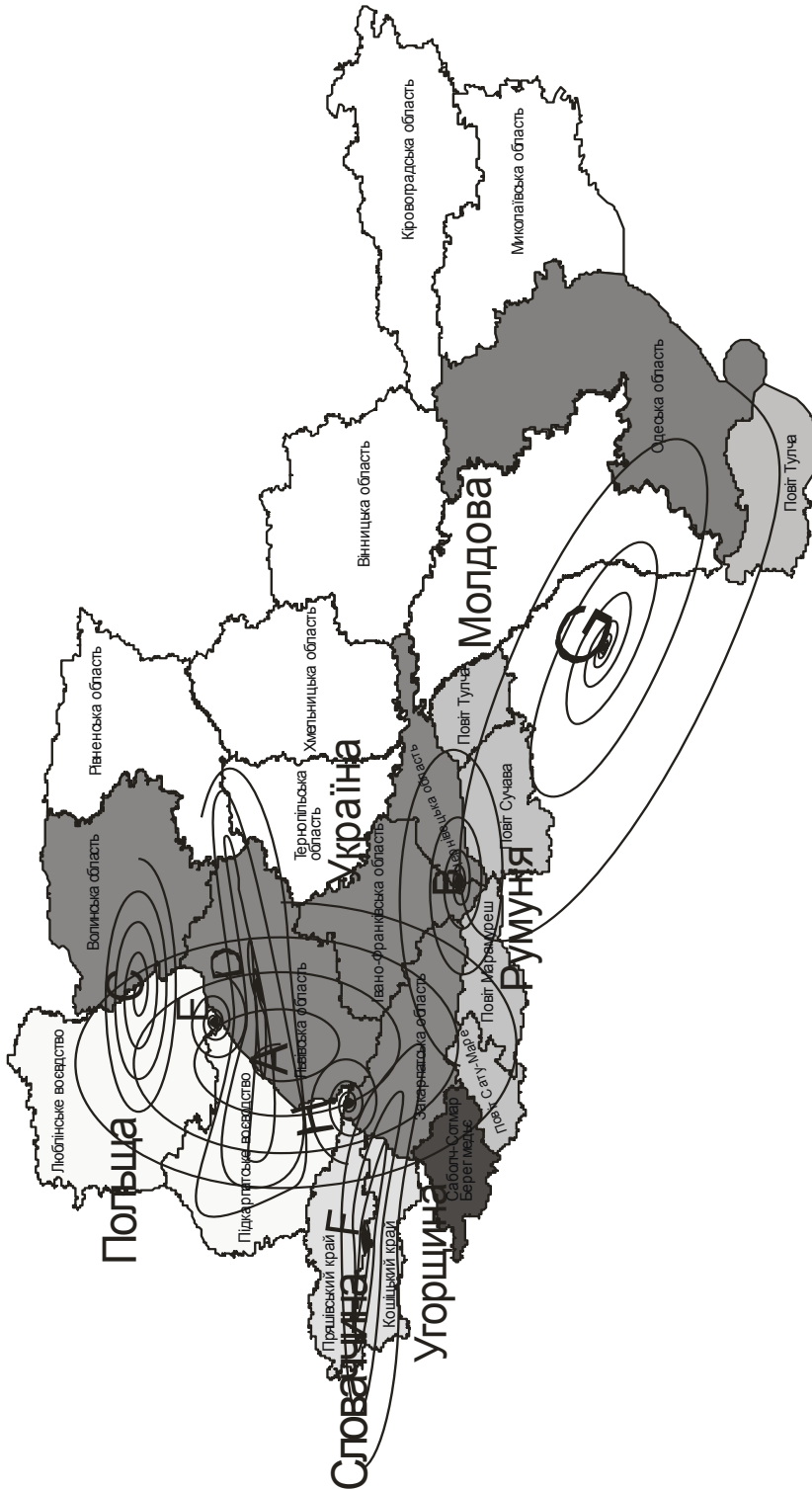


Рис. 1. Межі транскордонного простору на прикладі транскордонних регіонів України та ЄС

- Г – транскордонного регіону та суміжної адміністративно-територіальної одиниці (наприклад, українсько-польський і Малопольське воєводство);
- Г – транскордонного регіону та прилеглих адміністративних територій країни, що з ним межує (наприклад, українсько-румунський та адміністративна територія Молдови);
- Н – прилеглих адміністративних територій сусідніх країн двох транскордонних регіонів (наприклад, Закарпатська область, Підкарпатське воєводство та Пряшівський край).

За ієрархічністю межі транскордонного простору поділяються на точкові, сільські, районні, обласні та регіональні. Кожен з них передбачає співпрацю хоча б двох суб'єктів транскордонного співробітництва, що прилягають до державного кордону, інші суб'єкти, залучені до співпраці, можуть не мати статусу прикордонної території. Особливістю точкового рівня меж транскордонного простору є співробітництво кількох хаотично розміщених у транскордонному просторі суб'єктів транскордонної співпраці.

Особливості забезпечення конкурентоспроможності у транскордонному просторі обумовлені не лише відсутністю єдиного підходу до визначення понять «конкуренція» та «конкурентоспроможність», але і специфікою самого конкурентного середовища, що формується в межах прикордонних регіонів суміжних країн.

Загалом під конкурентоспроможністю регіону можна розуміти можливості регіону забезпечити конкурентні переваги у продуктивному використанні ресурсів і благ задля підвищення людського розвитку, не порушуючи економічної безпеки інших регіонів і країни шляхом суперництва [1]. В основі категорії «конкурентоспроможність» при цьому має бути людина як найвища цінність суспільства.

Науковці Інституту регіональних досліджень наголошують на тому, що транскордонні території необхідно досліджувати не у вимірі окремих галузей, товарів чи підприємств, а транскордонних ринків [2], що особливо актуально у випадку визначення конкурентоспроможності транскордонного простору, межі якого розмиті і нечіткі. При цьому П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула та Є. Е. Матвеев зазначають, що, змагаючись на ринку шляхом ефективного використання ресурсів і створюючи конкурентні переваги, кожен суб'єкт конкурентної боротьби має прагнути до задоволення потреб населення. Тобто слід формувати такі конкурентні переваги регіону, які сприятимуть підвищенню життєвого рівня населення, що дозволить забезпечити та наростити його конкурентоспроможність. Розуміння того, що люди і їх розвиток є найважливішою сферою суспільного розвитку, почало набувати все більшого розповсюдження і поступово матеріалізуватися у відповідних програмах розвитку [3, с. 16, с. 93]. Так, щоб забезпечити зростання середньої тривалості життя, необхідно поліпшити добробут людини, тобто забезпечити її роботою, створити сприятливі умови для праці тощо [3, с. 16].

Отже, можна вважати, що ні регіон, ні держава не можуть бути конкурентоспроможними, якщо її мешканцям не буде забезпечено зайнятість, належний рівень доходів, систему соціального захисту та

охорони здоров'я, а екологічна ситуація буде загрозливою. Враховуючи периферійність прикордонних регіонів і гірший, порівняно з центральними регіонами країн, соціально-економічний стан, прискорити досягнення цих цілей можливо лише у співпраці з суміжними регіонами сусідніх країн. Тому конкурентоспроможність у транскордонному просторі визначатиметься можливістю забезпечувати потреби мешканців, бізнесу, інвесторів, що втримуватиме їх у регіоні. Це обумовлює активізацію транскордонного співробітництва задля формування інтенсивних формальних і неформальних транскордонних ринків товарів, послуг, капіталу та трудових ресурсів, конкурентоспроможність яких, своєю чергою, визначатиме конкурентоспроможність транскордонного регіону та простору.

Таким чином, пропонуємо розглядати конкурентоспроможність у транскордонному просторі з позиції:

- конкурентоспроможності транскордонних ринків праці (можливість задоволення трудового потенціалу мешканців у транскордонному просторі та потреби підприємств та організацій у працівниках певного рівня кваліфікації) – шляхом усунення перешкод для маятникової трудової міграції;
- конкурентоспроможності транскордонних ринків товарів і послуг (задоволення потреби мешканців у товарах і послугах певної якості та ціни у межах транскордонного регіону) – шляхом усунення перешкод для прикордонної торгівлі;
- конкурентоспроможності транскордонних фінансових ринків (задоволення потреби мешканців в обігу грошових потоків у межах транскордонного простору, а також інших суб'єктів транскордонного співробітництва у залученні коштів з міжнародних фондів) – шляхом децентралізації влади та усунення перешкод для розподілу коштів з міжнародних фондів.

Забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі відбуватиметься шляхом конвергенції правових та організаційно-економічних механізмів забезпечення конкурентоспроможності з кожного боку кордону (рис. 2). Зближення механізмів конкурентоспроможності на кожному з транскордонних ринків забезпечуватиме ефективно їх функціонування, зменшення трансакційних витрат та в кінцевому підсумку підвищуватиме конкурентоспроможність регіонів загалом.

Правовий механізм у цьому випадку має бути спрямований насамперед на поступове усунення перешкод для взаємодії суб'єктів транскордонного співробітництва сусідніх країн за рахунок координації, узгодження і зближення законодавства, що і є ключовою метою взаємодії між органами влади на всіх рівнях з різних сторін кордону. Головними інструментами для досягнення цієї мети можуть бути двосторонні угоди, укладені як на державному рівні, так і між окремими регіональними органами влади або навіть центрами зайнятості чи торгово-промисловими палатами, створення інформаційних центрів, баз даних тощо. Так, наприклад, гармонізація законодавства щодо надходження коштів міжнародної фінансової допомоги, зокрема в напрямі децентралізації обігу цих

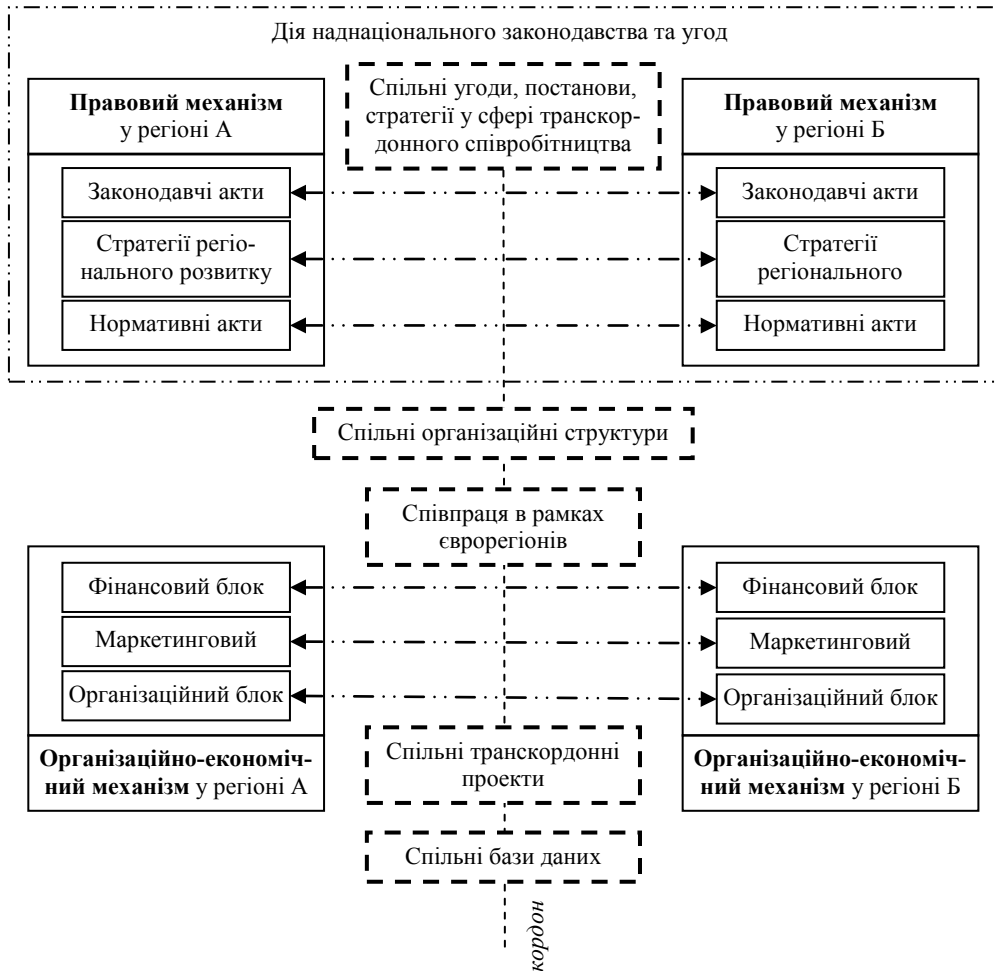


Рис. 2. Механізм забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі

потоків, стимулюватиме активнішу участь громадських організацій та агенцій регіонального розвитку в проектній діяльності в ролі бенефіціарів (розпорядників) коштів.

Складовими елементами організаційно-економічного механізму забезпечення взаємодії суб'єктів транскордонних співробітництва є сукупність організаційних, фінансових і маркетингових блоків.

Організаційний блок охоплює сукупність різних за своєю природою конкретних організаційних елементів, що націлені на організацію регулювання, управління та ефективного функціонування транскордонних ринків та активізацію транскордонного співробітництва загалом. Іншими словами, це вся сукупність об'єктів організаційної та технічної прикордонної інфраструктури.

Елементи організаційної складової (державні та недержавні установи всіх рівнів, торгово-промислові палати, центри зайнятості тощо), що

забезпечують функціонування регіональних ринків праці, товарів, послуг і капіталу, та, за наявності спільних організаційних інституцій (це можуть бути єврорегіони, спільні координаційні центри, партнерства EURES тощо) – транскордонних ринків. Наприклад, найвищою формою співпраці суб'єктів транскордонного ринку праці можна вважати створення координаційно-інформаційного центру на методологічних принципах транскордонних партнерств EURES Європейської служби зайнятості, що дозволить своєчасно реагувати на зміни кон'юнктури транскордонного ринку праці, забезпечить більш раціональний перерозподіл робочої сили та підвищить ступінь захищеності іноземних працівників від ризиків і загроз, пов'язаних з нелегальною зайнятістю, а також скоротить витрати на стримування нелегальної міграції, що, з одного боку, впливатиме на зростання конкурентоспроможності мешканців прикордонних територій і покращення якості їх життя і, з іншого боку – забезпечить розвиток транскордонних кластерів, промислових парків, малого та середнього бізнесу в регіоні за рахунок легкого доступу до працівників необхідного рівня кваліфікації.

Технічні інфраструктурні елементи охоплюють об'єкти прикордонної та транспортної інфраструктури та їх розвиток безпосередньо впливає на мобільність населення, інтенсивність прикордонної торгівлі за рахунок пропускної здатності кордону чи стану під'їзних шляхів.

Фінансовий блок організаційно-економічного механізму забезпечення взаємодії суб'єктів транскордонних ринків охоплюватиме формування системи фінансування спільних організаційних і маркетингових структур, координацію діяльності відповідних інституцій з різних боків кордону, пошук шляхів залучення коштів міжнародної технічної допомоги для розвитку транскордонних ринків та території загалом.

Безпосередньо маркетинг може бути тим інструментом, що дозволить регулювати транскордонні ринки задля досягнення відповідності попиту і пропозиції. Маркетинговий блок по суті буде комбінацією маркетингу робочої сили чи товару, чи послуги та маркетингу території, що передбачатиме створення і забезпечення функціонування комплексної ефективної системи регулювання зайнятості населення та переміщення товарів і послуг з врахуванням специфіки транскордонного простору та умови розміщення покупця і продавця з різних боків кордону. Наприклад, побудова ефективної системи маркетингу на транскордонних ринках праці, де товаром розглядатиметься праця маятникових мігрантів, які проживають по один бік кордону, а їздять працювати в прилеглий регіон з іншого боку кордону, дозволить суттєво зменшити постійні і довготермінові міграційні процеси та відтік працездатного населення з транскордонного регіону. Маркетинг транскордонної території дозволить сформулювати стратегію регіону на основі його конкурентних переваг і забезпечить присутність інвесторів, кваліфікованої робочої сили, міжнародного бізнесу тощо.

Дія кожного з цих механізмів на внутрішньому регіональному ринку є недостатньою для забезпечення конкурентоспроможності у транскордонному просторі. У такому випадку необхідною є розробка спільних

механізмів забезпечення конкурентоспроможності та / або конвергенція наявних механізмів з кожного боку кордону. Конвергенція згаданих механізмів може відбуватись у формі [4]:

- змалювання механізмів, досвіду підвищення конкурентоспроможності у регіонах-сусідах. Вивченню підлягає політика конкурентоспроможності загалом: успішні та провальні механізми підвищення конкурентоспроможності, і надалі робляться висновки щодо перспектив функціонування цих механізмів у регіоні;
- спільне вирішення проблем. На відміну від попереднього механізму, конвергенція не є результатом лише одностороннього трансферу досвіду з одного регіону в інший, а передбачає дво- чи багатостороннє визначення проблем і механізмів їх вирішення, що має особливе значення у транскордонному співробітництві;
- промоція міжнародної політики в напрямі підвищення конкурентоспроможності. Проводиться міжнародними організаціями з допомогою необов'язкових міжнародних угод і пропозицій, що стимулюють бенчмаркінг. Такі міжнародні організації, як Європейський Союз (ЄС) та Світовий банк, а також неурядові організації і транснаціональних організації відіграють важливу роль у цьому процесі, перебуваючи у постійному пошуку нових, ефективних механізмів підвищення конкурентоспроможності, поширенні успішного досвіду у цій сфері. У випадку, коли одна з країн приймає умови певної міжнародної угоди, транскордонне співробітництво зумовлює важливість коригування політики конкурентоспроможності іншої прикордонної території, наближуючи її до відповідної політики суміжної;
- наслідування моделей політики. Конвергенція внаслідок наслідування має на увазі просте копіювання політики, прийнятої в інших країнах, а не пошук ефективного вирішення власних проблеми.

Важливу роль у процесах зближення механізмів конкурентоспроможності відіграють органи влади з двох боків кордону. Для забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному просторі дії регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування мають містити ознаки системності роботи та взаємодії, керованості та стійкості для практичного вирішення економічних і соціальних проблем громад представлених територій, реалізації ефективної політики місцевого розвитку цих регіонів. Вдосконалюючи механізми забезпечення конкурентоспроможності в транскордонному регіоні, вони тим самим підтримують розвиток своїх прикордонних територій [5].

Роль органів влади та органів місцевого самоврядування в забезпеченні конкурентоспроможності в транскордонному просторі полягає у:

- забезпеченні інституційних основ у рамках транскордонного співробітництва, а саме поданні змін і доповнень у центральні органи влади;
- сприянні розвитку місцевого самоврядування шляхом організації діяльності щодо тлумачення положень законодавства України та сусідніх країн;

- впровадженні механізмів проведення відкритих конкурсів і тендерів з розподілу робіт у транскордонному просторі серед інституцій, що займаються місцевим чи регіональним розвитком, підприємницьких структур прикордонних районів;
- проведенні взаємних консультацій і наданні необхідної інформації через прес-центр у сфері транскордонного співробітництва;
- сприянні розвитку конкурентного середовища своїх територій у межах транскордонного простору, підтримці ініціатив бізнесу і громадськості, стимулюванні виробників представлених регіонів;
- інформаційному забезпеченні громадськості та бізнесу щодо доходів і витрат бюджетних коштів своїх територій представлених у транскордонного просторі;
- сприянні розвитку меценатства тощо.

Конкурентоспроможність у транскордонному просторі відбуватиметься шляхом запозичення чи поширення дії наявних механізмів конкурентоспроможності з / на сусідні території або / та формування спільних механізмів у транскордонному регіоні для набуття останнім конкурентних переваг. Враховуючи основну особливість явища конвергенції, при високому рівні конвергенції між регіонами-сусідами позитивні зрушення у регіоні по один бік кордону будуть швидко впливати на економічне поживлення в регіонах-сусідах. Згладжування диференціації у рівні економічного розвитку та гармонізація законодавства будуть сприяти зростанню мобільності жителів транскордонного регіону, виникненню спільних підприємств та елементів інфраструктури бізнесу, а також активізації транскордонного співробітництва. Особливо важливу роль у цих процесах відіграють органи влади на всіх рівнях. Ефективна співпраця регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування з різних боків кордону створюватиме умови (розроблення різноманітних проектів) для залучення коштів з міжнародних фондів і донорських організацій у розвиток представленого регіону, що входить у межі транскордонного простору, забезпечить неперервний процес навчання для підвищення кваліфікації суб'єктів транскордонного співробітництва та інших інституцій, що займаються розвитком регіону, забезпечить формування організаційної та інформаційної інфраструктури взаємодії органів влади, агентств регіонального чи місцевого розвитку транскордонного регіону шляхом створення єдиного організаційного механізму, сприятиме розробці інформаційних матеріалів, презентацій про транскордонний регіон і проведення низки міжнародних заходів задля підвищення його позитивного іміджу та активізації транскордонного співробітництва, для сприяння залучення коштів міжнародних приватних інвесторів та організацій тощо.

Список використаних джерел

1. Ковальська Л. Л. Оцінка конкурентоспроможності регіону та механізми її підвищення : монографія / Л. Л. Ковальська ; за наук. ред. З. В. Герасимчук ; Луц. держ. техн. ун-т. – Луцьк : Надстир'я, 2007. – 420 с.

2. Фактори і механізми забезпечення конкурентоспроможності регіону : наук. доп. [П. Ю. Беленький (наук. кер.), Н. А. Мікула, Н. І. Гомольська та ін.] ; Нац. акад. наук України, Ін-т регіон. дослідж. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2005. – 145 с.
3. Беленький П. Ю. Конкурентність на транскордонних ринках / П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула, С. Е. Матвєєв – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2005. – 214 с.
4. Цибульська Ю. О., Конвергенція механізмів конкурентоспроможності / Ю. О. Цибульська, І. Я. Гнатюк // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональний розвиток та транскордонне співробітництво : [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; С. І. Бойко (відп. ред.). – Львів, 2010. – Вип. 6(86). – С. 143-150.
5. Цісінська О. Б. Транскордонна партнерська мережа інституцій бізнесу, влади та громадського сектора регіону / О. Б. Цісінська // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі : [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; В. С. Кравців (відп. ред.). – Львів, 2013. – Вип. 4 (102). – С. 374-382.

References

1. Kovalska, L. L. (2007). Otsinka konkurentospromozhnosti rehionu ta mekhanizmy yiyi pidvyshchennya [Evaluation of competitiveness of the region and the mechanisms of its increasing]. Lutsk: Nadstyrya. [in Ukrainian].
2. Belenki, P. Y., Mikula, N. A., Homolska, N. I., & et al. (2005). Faktory i mekhanizmy zabezpechennya konkurentospromozhnosti rehionu [Factors and mechanisms of ensuring the region's competitiveness]. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
3. Belenki, P. Y., Mikula, N. A., & Matvyeyev, Y. E. (2005). *Konkurentnist' na transkordonnykh rynkakh [Competitiveness in cross-border markets]*. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
4. Tsybul'ska, Y. O., & Hnatyuk, I. Y. (2010). Konverhentsiya mekhanizmiv konkurentospromozhnosti [Convergence of the competitiveness mechanisms]. In Y. I. Boyko (Ed.), *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny [Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine]: Vol. 86(6). Rehional'nyy rozvytok ta transkordonne spivrobitnytstvo [Regional development and cross-border cooperation]* (pp. 143-150). Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
5. Tsisinska, O. B. (2010). Transkordonna partners'ka merezha instytutsiy biznesu, vlady ta hromads'koho sektora rehionu [Cross-border network partner institutions, business, government and the public sector in the region]. In V. S. Kravtsiv (Ed.), *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny [Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine]: Vol. 102(4). Mekhanizmy vzayemodiyi sub'yektiv ekonomichnykh vidnosyn u transkordonnomu prostori [Mechanisms of interaction of cross-border economic relations subjects in cross-border space]* (pp. 374-382). Lviv: Institute of Regional Research NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

Mikula N. A., Tsybul'ska Y. O., Tsisinska O. B. Mechanisms of the competitiveness ensuring in the cross-border space.

Boundary regions of neighboring countries combine their efforts towards the development of common or coordination of existing mechanisms of competitiveness ensuring in the struggle for human resources for investment and business in cross-border space. However, such existing problems of cross-border actors' interactions as differences in legislation, inappropriate infrastructure and lack of close cooperation between cross-border actors, leads to the low level of cross-border cooperation, which in turn leads to the outflow of labor for permanent residence in other countries, location of business and investments in other countries or "central" regions of the state – all this deepens the gap in the socio-economic development of the border regions. Theoretical, methodological and methodical approaches to the research and development of mechanisms of competitiveness ensuring in the cross-border space remain under-developed, that confirm the relevance and necessity of the researches in this area.

The purpose of this article is to outline the theoretical foundations of the development of mechanisms to ensure competitiveness in the cross-border space.

The theoretical basis for the development of the mechanisms for the cross-border space competitiveness ensuring is outlined in the article. Particularly, the approaches to the essence of cross-border space and competitiveness in the cross-border space are generalized. Special attention is focused on the need to development of new and convergence of the existing mechanisms to ensure the competitiveness in the cross-border space and the role of government in these processes. The competitiveness of cross-border area will be ensured through borrowing or the extension of existing mechanisms competitiveness from/to neighboring areas and/or the formation of joint mechanisms in cross-border region for the appearance of the competitive advantage. Thus, the approach to competitiveness ensuring in the cross-border space through the convergence of legal, organizational and economic mechanisms of competitiveness ensuring from each side of the border is proposed in the article.

The decrease of the differentiation in the level of economic development and harmonization of legislation will facilitate the growth of cross-border mobility of the inhabitants of the cross-border region, the emergence of joint ventures and business infrastructure elements, as well as this will enhance cross-border cooperation. Particularly important in these processes is the role of authorities of all levels. Effective cooperation of regional authorities and local self-governing authorities from different sides of the border would create conditions for raising funds from international funds and donor organizations for their further investment in the development of the cross-border region, for the continuous learning process of whole actors of cross-border cooperation and other institutions involved in the development of the region, for the formation of organizational and information infrastructure for interaction of authorities, regional or local development agencies from cross-border region through the creation of a single institutional mechanism, as well as will facilitate the development of informational materials and presentations about the cross-border region and various international events to improve its international image and intensify cross-border cooperation to promote fundraising from international private investors and organizations, etc.

Key words: cross-border space, competitiveness, mechanism, mechanisms of competitiveness ensuring.

Микула Н. А., Цыбульская Ю. О., Цисинская О. Б. Механизмы обеспечения конкурентоспособности в трансграничном пространстве.

Обозначены теоретические основы разработки механизмов обеспечения конкурентоспособности в трансграничном пространстве. В частности, обобщены подходы к сущности трансграничного пространства и конкурентоспособности в трансграничном пространстве. Акцентируется внимание на необходимости формирования общих и сближении имеющихся механизмов обеспечения конкурентоспособности в трансграничном пространстве и роли власти в этих процессах. Выявлено, что обеспечение конкурентоспособности в трансграничном пространстве будет происходить путем заимствования или распространение действия существующих механизмов конкурентоспособности из/на соседние территории и /или формирования общих механизмов в трансграничном регионе для приобретения последним конкурентных преимуществ. Так, в статье предлагается подход к обеспечению конкурентоспособности в трансграничном пространстве путем конвергенции правовых и организационно-экономических механизмов обеспечения конкурентоспособности с каждой стороны границы.

Ключевые слова: трансграничное пространство, конкурентоспособность, механизм, механизмы обеспечения конкурентоспособности.

Микула Надія Анатоліївна – доктор економічних наук, професор, директор Інституту транскордонного співробітництва та європейської інтеграції (e-mail: miknad@ukr.net).

Цыбульская Юлия Орестівна – провідний інженер сектору проблем транскордонного співробітництва відділу розвитку територіальних громад і транскордонного співробітництва Інституту регіональних досліджень НАН України (e-mail: julia_5@ukr.net).

Цісінська Оксана Богданівна – провідний інженер сектору проблем транскордонного співробітництва відділу розвитку територіальних громад і транскордонного співробітництва Інституту регіональних досліджень НАН України (e-mail: tsisinska@i.ua).

Надійшло 03.07.2014 р.